

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, доктори илмҳои педагогӣ, профессор

Мирализода А.М.

соли 2022

ХУЛОСАИ

чаласаи васеи кафедраи умумидонишгоҳии педагогика ва умумидонишгоҳии психологияи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба диссертатсияи унвонҷӯи кафедраи педагогика Қурбонов Маҳмадӣ Сатторович дар мавзуи «Шартҳои педагогии тақмилёбии шуурнокии миллии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилоти донишгоҳӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

Диссертатсияи номзади Қурбонов Маҳмадӣ Сатторович дар мавзуи «Шартҳои педагогии тақмилёбии шуурнокии миллии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилоти донишгоҳӣ» дар кафедраи умумидонишгоҳии педагогикаи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ омода карда шудааст.

Қурбонов Маҳмадӣ Сатторович факултети таъриху филологияи тоҷики Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакиро соли 2002 бо ихтисоси «Забон ва адабиёти тоҷик» хатм намудааст.

Ҳангоми омода намудани рисолаи илмӣ ва то имрӯз ӯ омӯзгори кафедраи умумидонишгоҳии психология, сипас соли 2015 ба ҳайси муаллими калони ҳамин кафедра ва ҳамзамон мутахассиси Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакиро ба ўҳда дорад.

Роҳбари илмӣ Гулмадов Файз - доктори илмҳои педагогӣ, мудирӣ шуъбаи назария ва таърихи педагогикаи Академияи таҳсилоти Тоҷикистон.

Ҳангоми муҳокима ва ҷамъбасти диссертатсияи илмӣ Қурбонов Маҳмадӣ Сатторович дар мавзуи «Шартҳои педагогии тақмилёбии шуурнокии миллии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилоти донишгоҳӣ» хулосаи зерин қабул карда шуд:

Барои рушди маънавӣ-ахлоқӣ давраи худмуайянкунии шахсият муҳим буда, бо таълим дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ марбут мебошад. Имрӯз ҷавонон бо таъсири бештар ба донишҳои маънавӣ, тавачҷуҳ ба азхудкунии арзишҳои маънавӣ, яъне бо омодагӣ ба андӯхтани таҷрибаи инсонӣ ва дарки воқеаҳои дар олам дар намуди

донишҳо, арзишҳо, маъниҳо ва вучуд доштани некӣ дар олами атрофи мо тафовут доранд.

Ислоҳоти маорифи Тоҷикистон, ки бо тағйирот дар соҳаҳои фарҳангӣ-иҷтимоӣ марбут мебошад, талаботи навро ба сифатҳои шахсияти таълимгирандагон, аз ҷумла донишҷӯён дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва муносибатҳои нав ба ташаккули онҳо муайян мекунад. Ба ҷомеаи муосир шахсияти худмубрамсозандаи аз ҷиҳати маънавӣ ғанӣ зарур аст, ки ба азхудкунӣ ва интиқоли ормонҳои дорои пояи миллӣ ва маънавӣ қобил бошад.

Масъалаи ғанигардонии таҷрибаи маънавӣ-ахлоқии донишҷӯён ҳамчун амри аз ҷиҳати иҷтимоӣ муҳим дар ҳуҷҷатҳои асосии оид ба соҳаи маориф, аз ҷумла дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд», Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон инъикос ёфтааст.

Дар ин ҳуҷҷатҳо таъкид шудааст, ки ба ҷомеа ташаккули шахсиятҳои зарур аст, ки дар худ муҳаббат ба ватан, ҳувияти умумимиллӣ ва этникӣ, эҳтиром ба фарҳанг, анъанаҳои дигар халқияту миллатҳоро, ки дар паҳлуи онҳо зиндагӣ мекунанд, омешиш диҳанд. Дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» ба сифати вазифаҳои афзалиятнок ҷорикунии сохтори муосири таҳсилот, ки ташаккули сармояи инсониро таъмин менамояд, вобаста ба талаботи ҷомеаи муосир ташаккули ҳувияти миллӣ дар насли наврас, пешгирӣ аз экстремизми этникӣ ва динию сиёсӣ дар муҳити ҷавонон қайд карда шудааст.

Синну соли навҷавонӣ барои ғанигардонии таҷрибаи маънавӣ, ки ба давраи таҳсил дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ рост меояд, хос мебошад. Пайдошавии қобилият ба худмуайянкунӣ ва худрушддиҳӣ зимни мавҷуд набудани озодии ботинӣ дар муҳити иҷтимоӣ, саъю талоши шахсият, рушдбӣи тафаккур ва ҳударзбӣ, дарки чунин ҳислатҳо, ба мисли нотакрорӣ, самтгирӣ ба тарҳрезии бошуурокаи тай намудани роҳи ҳаёт ва зоҳиркунии самтҳои ҳаётии омодагии донишҷӯёни донишгоҳ ба ғанигардонии таҷрибаи маънавӣ-ахлоқӣ ва имконияти татбиқи раванди мазкур дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотӣ мушкул мебошад.

Дар ин робита масъалаи ҷустуҷӯи воситаҳо, методҳо ва шаклҳои дастгирии педагогии раванди ғанигардонии таҷрибаи маънавӣ-ахлоқии донишҷӯён мубрам мегардад, ки ин имкон медиҳанд, то таъсироти манфии омилҳои муҳит ба ҳадди ақал расонида шаванд.

Дар таҳқиқотҳои психологӣ то ибтидои асри XX таҷрибаро ҳамчун маҷмӯи ҳамаи падидаҳои психикӣ муаррифӣ мекарданд, ки ба инсон хос буданд. Истилоҳи «таҷриба» дар психология дар доираи васеи маъниҳо

истифода шуда, ҳамчун ҳар гуна ҳодисае, ки қаблан сурат гирифтааст, ё дар марҳилаҳои гуногуни ҳаёти инсон сурат мегирад, маънидод карда мешавад. Донишҳо, маҳоратҳо ва малакаҳои аз ҷониби инсон дар раванди ҳаёти ӯ касбшуда, ки дар ҳофизаи он нигоҳ дошта мешаванд, шарҳу тавзеҳ дода мешавад.

Дар ин кори таҳқиқотӣ нуктаҳо дар бораи:

1. Татбиқи меъёрҳои муайян кардашудаи яклухт (ваҷҳҳои худрӯшдидии маънавӣ, иштирок дар фаъолияти аз ҷиҳати маънавӣ муҳим), мафҳумҳои худшиносии маънавӣ, муносибати некбинона ба зиндагӣ, донишдони мазмуни мафҳумҳои маънавӣ, меъёрҳои маънавият ва ахлоқ дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотӣ, тасаввурот дар бораи арзишҳои фарҳангии маънавӣ, принципҳои муносибати нек ба одамон, иштирок дар фаъолияти самти маънавидошта дар муҳити бисёрфарҳангии муассисаи таҳсилоти олии касбӣ ба ғанигардони тачрибаи маънавӣ-ахлоқии донишҷӯён мусоидат менамояд.
2. Амсилаи сохтори ғанигардони тачрибаи маънавии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилотӣ дар муносибати ҳамгироёнаю фарҳангшиносӣ асос меёбад, ки принципҳои фарҳангшиносӣ, низомнокӣ, фардисозӣ, тачрибаи рафторҳои маънавиро муайян месозад, ки аз ҷиҳати сохторӣ аз қисмҳои таркибӣ зерин иборат мебошад: методологӣ, мазмуннокӣ, натиҷанокӣ.
3. Шароити педагогӣ, ки дар ҷараёни таҳқиқоти назариявӣ ва гузаронидани кори озмоишӣ асоснок карда шуданд (мубрамшавии мавқеи субъектии таълимгирандагон дар фаъолияти аз ҷиҳати маънавӣ муҳимии таҳсилотӣ; ғанигардони мазмуни муҳити бисёрфарҳангаи таҳсилотӣ бо маъниҳо ва арзишҳои аз ҷиҳати шахсиятӣ муҳим; дастгирии педагогӣ раванди ғанигардони тачрибаи маънавии донишҷӯён дар асоси технологияҳои муосири инсоншиносӣ) барои ғанигардони тачрибаи маънавии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангаи таҳсилотӣ ҳамчун танзимгари зарурӣ ва кифоя хизмат мекунад.

Таҳлили сарчашмаҳои илмӣ бо омӯзиш ва ҷамъбасти намудани сохтор ва мазмуни мафҳуми «таҷрибаи маънавӣ-ахлоқии донишҷӯён», ошкоркунии нерӯи педагогӣ муҳити бисёрфарҳангии таҳсилоти донишгоҳ дар ғанигардони тачрибаи маънавӣ-ахлоқии донишҷӯён, раванди ғанигардони тачрибаи маънавӣ-ахлоқии донишҷӯён дар муҳити бисёрфарҳангии таҳсилоти донишгоҳ, бо роҳи озмоишӣ санҷиши шароити татбиқи самарабахши амсилаи таҳияшуда ва анҷом додани мусоҳиба корбарӣ шудааст.

Инчунин методҳои сотсиометрия, таҳлили корҳои эҷодии донишҷӯён дар рафти таҳқиқот роҳбарӣ намудан ба рафти таҷрибаомӯзии донишҷӯён натиҷагирӣ карда шудааст.

Хулосаю пешниҳодоти рисолаи илмӣ имкон дорад зимни асоснокунӣ чунин чамбастҳои зеринро барорем:

Дар ҷаҳорҷӯби таҳқиқотии мо тавачҷӯҳи махсусро баррасии мафҳуми «муҳити бисёрфарҳангаи таҳсилотӣ» ҷалб мекунад. Дар асоси таҳлили сарчашмаҳои илмӣ хулоса баровардан мумкин аст, ки таъйиноти муҳити бисёрфарҳангаи таҳсилотӣ аз татбиқи шароите иборат мебошад, ки ба шахсият имкон медиҳанд, то ки арзишҳои фарҳанги маънавӣ, меёрҳо ва намунаҳои рафтори ҳам худ ва ҳам одамони ихотакардари дарк кунад, таҷрибаи ҳамкориҳои бисёрфарҳангӣ ва таҷрибаи маънавиеро ташаккул диҳад, ки ба ҳамкориҳои созанда дар фарҳанг имкон медиҳанд.

Мавзӯи мавриди баррасии мо на танҳо як навъ нақши муқаррарии муҳити фарҳангии таҳсилотӣ, балки мавқеи муассисаи таҳсилотие мебошад, ки дар он интиқоли доимии фарҳанг сурат мегирад ва бо азхудкунии он таълимгиранда на танҳо ба шароити ҷомеи тағйирёфта мутобиқ мешавад, инчунин аз ҷиҳати маънавӣ ғани мегардад. Дар ин робита, ба яке аз ҷойҳои аввал дар раванди таҳсилот дар муассисаи таҳсилотӣ вазифаҳои ташаккули самтнокии маънавию ахлоқии доираи назар ва тафаккури таълимгирандагон мебароянд, ки ба фарҳанги бисёрҷанбаи касбии онҳо мусоидат намуда, ба таври назаррас аҳамияти ҷузъи тарбиявии раванди таҳсилотиро таъкият медиҳад.

Бо назардошти таърифи умумии нерӯ, нерӯи педагогӣ ҳамчун манбаъҳо, имкониятҳо, воситаҳо, захираҳо муайян карда мешавад, ки метавонанд аз ҷониби педагог барои ҳалли ягон вазифа, дастбӣ ба ҳадафи муайян, имконияти шахси алоҳида дар соҳаи педагогӣ, маҷмӯи имкониятҳо ва қобилиятҳо барои азхудкунии фаъолияти касбӣ аз ҷониби педагог, такмилбӣ дар он мавриди истифода қарор гиранд.

Мазмун ва муҳтавои автореферат бо нуктаҳои асосии диссертатсия, хулосаҳо ва натиҷаҳои он мувофиқат карда, пурра онҳоро ифода мекунад.

Натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ дар мақолаҳо, фишурдаҳо, маърузаҳо дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ, баромадҳо дар ВАО ва семинарҳои илмӣ факултети омӯзгорӣ ва фарҳанг, инчунин дар дигар факултетҳои Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ инъикос ёфтаанд.

Диссертатсияи илмӣ Курбонов Маҳмадӣ Сатторович «Шартҳои педагогии такмилбӣи шуурнокии миллии донишҷӯён дар муҳити

бисёрфарҳангии таҳсилоти донишгоҳӣ» аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) барои ҳимоя тавсия карда мешавад.

Хулоса аз ҷониби Лоиқов П.Ҷ. – мудири кафедра мураттаб шуда, дар ҷаласаи кафедраи педагогикаи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ қабул гардидааст.

Дар кори маҷлис иштирок доштанд - 17 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарофдор»-17 нафар, «зид» - нест, «бетараф» - нест, протоколи №6 аз 28-уми январи соли 2022.

Раиси ҷаласа, н.и.п., и.в дотсент,

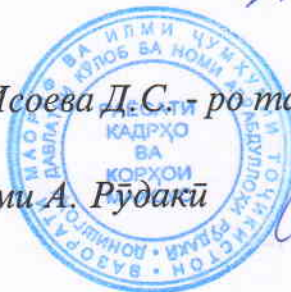
Лоиқов П.Ҷ.

Котиби ҷаласа, н.и.п., и.в дотсент,

Исоева Д.С.

Имзои Лоиқов П.Ҷ., ва Исоева Д.С. - ро тасдиқ менамоям.

Сардори РК ва КМ-и ДДК ба номи А. Рӯдакӣ

Амиров Ф.А.